

יח ויקרא מלך־מצרים למילדת ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינן את־הילדים:
ויקרא מלך־מצרים למילדת ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחיינן את־הילדים:

יקרא מלפא דמצרים לחיטא ואמר להן מה דין עבדתון ית פתגמא הדין וקיימתון ית בניא:

יט ותאמרן המילדת אל־פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כִּי־חיות הנה בטרם
תבוא אליהן המילדת וילדו:

ותאמרן המילדת אל־פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כִּי־חיות הנה בטרם תבוא אליהן המילדת
וילדו:

ואמרא חיטא לפרעה ארי לא כנשיא מצריתא יהודיתא ארי חפימן אנון עד לא עלת לותהן חיטא
וילידן:

כ ויִיטב אלהים למילדת וירב העם ויעצמו מאד:

וויטב אלהים למילדת וירב העם ויעצמו מאד:

ואוטיב יי לחיטא וסגי עמא ותקיפו לחדא:

כא ויהי כִּי־יראו המילדת את־האלהים ויעש להם בתים:

ויהי כִּי־יראו המילדת את־האלהים ויעש להם בתים:

והנה פד דחילא חיטא מן קדם יי ועבד להון בתין:

רשי"י

(יט) **כי חיות הנה**, בקיאות כמילדות — תרגום 'מילדות' — 'חיטא'. ורבותינו דרשו: (סוטה יא:) הרי הן משולות לחיות השדה, שאינן צריכות מילדות. והיכן משולות לחיות, — 'גור אריה' (בראשית מט ט), 'זאב יטרף' (בראשית מט כז), 'בכור שורו' (דברים לג ט), 'אילה שלחה' (בראשית מט כא), ומי שלא נכתב בו, הרי הפתוב כוללן (ס"א: 'ויברך אותם' (בראשית מט כח), ועוד כתיב: "מה אמר לביא" (יחזקאל יט ב):

(כ) **וויטב**, הטיב להן, וזה חלוק כתיבה שסודה שתי אותיות, ונתן לה ו'ו יו"ד בראשה, כשהיא באה לדבר בלשון 'ויפעיל', הוא נקוד היו"ד בציר"י שהוא קמץ קטן (נ"א: או בסגול שהוא פתח קטן) כגון: "וויטב אלהים למילדות", "וירב בבת יהודה" (איכה ב ה) — הרבה תאניה, וכן: "ויגל השארית" דנבויזראדן (דברי הימים-ב לו ט), הגלה את השארית, "ויפן זנב אל זנב" (שופטים טו ד) — הפנה הזנבות זו לזו. כל אלו לשון 'מפעיל' את אחרים, וכשהוא מדבר בלשון ויפעל, הוא נקוד היו"ד בחיר"ק, כגון: "וויטב בעיניו" (ויקרא י ט) — לשון הוטב, וכן: "וירב העם" — נתרבה העם. "ויגל יהודה" (מלכים-ב כה כא. ירמיה נב כז) — הגלה יהודה, "ויפן כה וכה" (שמות ב יב) — פנה [בדפוס: הפנה] לכאן ולכאן. ואל תשיבני: וילך 'וישב' ו'ירד' ו'יצא' לפי שאינן מגזרתן של אלו, שהרי היו"ד יסוד בהן: 'ירד' 'יצא' 'ישב' 'ישף' — יו"ד אות שלישית בו. וויטב אלהים למילדת, מהו הטובה,

(כא) **ויעש להם בתים**, בתי כהנה ולויה ומלכות שקרויין בתים: (ויכן) "ואשר בנה שלמה את שני הבתים] וגו' את בית ה' ואת בית המלך" (מלכים-א ט ט), כהנה ולויה — מיוכבד, ומלכות — ממרים, כדאיתא במסכת סוטה (יא:):

כב ויצו פרעה לכל-עמו לאמר כלהבן הילוד היארה תשליכהו וכל-הבת תחיון:
ויצו פרעה לכל-עמו לאמר כלהבן הילוד היארה תשליכהו וכל-הבת תחיון:

ופקיד פרעה לכל עמיה למימר כל ברא דיתיליד ליהודאי בנהרא תרמניה וכל ברפא תקימון: פ

ב א וילך איש מבית לוי ויקח את-בת-לוי:

וילך איש מבית לוי ויקח את-בת-לוי:

ואזל גברא מדבית לוי ונסיב ית בת לוי:

ב ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי-טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים:

ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי-טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים:

ועדיאת אתתא וילידת בר וחזת יתיה ארי טב הוא ואטמרתייה תלתא ירחין:

ג ולא-יכלה עוד הצפינו ותקח-לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את-הילד

ותשם בסוף על-שפת היאר:

ולא-יכלה עוד הצפינו ותקח-לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את-הילד בסוף

על-שפת היאר:

ולא יכולת עוד לאטמרותיה ונסיבת ליה תבוותא דגומא וחפתה בחמרא ובזפתא ושויאת בה ית רביא

ושוייתה ביצרא על פיה נהרא:

רש"י

(כב) לכל עמו, אף עליהם גזר (סוטה יב.), יום שנולד משה, אמרו לו אצטגנינו: היום נולד מושיען, ואין אנו יודעים אם ממצרים אם מישראל, ורואין אנו שסופו ללקות במים. לפיכך גזר אותו היום אף על המצריים, שגאמר: "כל הבן הילוד", ולא נאמר הילוד לעברים, והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה:

(א) ויקח את בת לוי, פרוש היה ממנה מפני גזרת פרעה, (וחזר וילקחה. וזהו "וילך", שחלף בעצת בתו, שאמרה לו: 'גזרתך קשה משל פרעה: אם פרעה גזר על הזכרים, ואתה גם כן על הנקבות'. ברש"י ישן) והחזירה, ועשה בה לקוחין שניים. ואף היא נהפכה להיות נערה, ובת מאה ושלושים שנה היתה. שנולדה בבואה למצרים בין החומות, ומאתים ועשר שנה נשתהו שם, וכשיצאו, היה משה בן שמונים שנה. אם כן, כשנתעברה ממנו היתה בת מאה ושלושים וקורא אותה בת לוי (סוטה יב.):

(ב) כי טוב הוא, כשנולד — נתמלא הבית כלו אורה (סוטה יב.):

(ג) ולא יכלה עוד הצפינו, שפנו לה המצריים מיום שהחזירה. והיא ילדתו לששה חדשים ויום אחד, 'שהילדת לשבעה יולדת למקטעין' (נדה כז.) והם בדיקו אחריה לסוף תשעה. גמא, גמי' בלשון משנה (שבת עח.), ובכלע"ז יונ"ק, ודבר רף הוא ועומד בפני רף ובפני קשה (סוטה יב.). בחמר ובזפת, זפת מבחוץ וטיט מבפנים, כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע של זפת (סוטה יב.). ותשם בסוף, הוא לשון 'אגם', רוש"י ל'בלע"ז, ודומה לו: (ישעיה יט ו) "קנה וסוף קמלוי" (סוטה יב.):

ד ותתצב אחתו מרחק לדעה מהיעשה לו:

ותתצב אחתו מרחק לדעה מהיעשה לו:

ואתעתדת אחתיה מרחיק למידע מה יתעבד ליה:

ה ותרד בתפרעה לרחץ על-היאר ונערתיה הלכת על-יד היאר ותרא את-התבה בתוך הסוף ותשלח את-אמתה ותקחה:

ותרד בתפרעה לרחץ על-היאר ונערתיה הלכת על-יד היאר ותרא את-התבה בתוך הסוף ותשלח את-אמתה ותקחה:

ונחתת בת פרעה למסחי על נהרא ועולימתהא מהלכן על פיך נהרא וחזת ית תבותא בגו יערא ואושטת ית אמתה ונסכתה:

ו ותפתח ותראהו את-הילד והנה-נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה:

ותפתח ותראהו את-הילד והנה-נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה:

ופתחת וחזת ית רביא והא עולימא בכי וחסת עלוהי ואמרת מבני יהודאי הוא דין:

ז ותאמר אחתו אל-בת-פרעה האלף וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את-הילד:

ותאמר אחתו אל-בת-פרעה האלף וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את-הילד:

ואמרת אחתיה לבת פרעה האיזיל ואקרי לך אתתא מינקתא מן יהודיתא ותוניק לך ית רביא:

ח והאמרה בת-פרעה לבי ותלך העלמה ותקרא את-אם הילד:

ותאמרה בת-פרעה לבי ותלך העלמה ותקרא את-אם הילד:

ואמרת לה בת פרעה איזילי ואזלת עולמתא וקרת ית אמיה דרביא:

רש"י

(ה) לרחץ על היאר, סרס המקרא ופרשהו: "ותרד בת פרעה" "על היאר" "לרחץ בו". על יד היאר, אצל היאר, כמו:

"ראו חלקת יואב אל-ידי" (שמואל-ב יד ל), והוא לשון יד ממש שיד האדם סמוכה לו. ורבותינו דרשו: הולכות לשון מיתה,

כמו: "הנה אנכי הולך למות" (בראשית כה לב) — 'הולכות למות', לפי שמחו בה. והכתוב מסייע, כי למה לנו לכתב

"ונערתיה הולכות", את אמתה, את שפחתה. ורבותינו דרשו: לשון יד, אבל לפי דקדוק לשון הקדש היה לו להגיד

אמתה, מ"ם דגושה, והם דרשו את אמתה — 'את ידה', שנשפתרבה אמתה אמות הרבה (סוטה יב):

(ו) ותפתח ותראהו, את מי ראתה, — "את-הילד", זהו פשוטו. ומדרשו: שראתה עמו שכינה (סוטה יב). והנה נער בכה,

קולו כנער (סוטה יב):

(ז) מן העברית, שהחזירנו על מצריות הרבה לינק, ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה (סוטה יב):

(ח) ותלך העלמה, הלכה בנריות ועלמות, כעלם (סוטה יב):

ט ותאמר לה בת־פרעה היליכי את־הילד הזה והינקהו לי ואני אתן את־שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו:

ותאמר לה בת־פרעה היליכי את־הילד הזה והינקהו לי ואני אתן את־שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו:

ואמרת לה בת פרעה אוכלי ית רביא הדין ואונקיהי לי ואנא אתן ית אגרך ונסכיבת אתתא ית רביא ואונקתיה:

י ויגדל הילד ותבאהו לבת־פרעה ויהי־לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן־המים משיתהו:

ויגדל הילד ותבאהו לבת־פרעה ויהי־לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן־המים משיתהו:

ורבא רביא ואיתיתיה לבת פרעה והזה לה לבר וקרת שמה משה ואמרת ארי מן מיא שחלתיה: **שלישי**

~~~~~ רשי"י ~~~~~

(ט) היליכי, נתנבאה ולא ידעה מה נתנבאה: הי שליכי (סוטה יב):

(י) משיתהו, כתרגומו – 'שחלתה' – הוא לשון הוצאה בלשון ארמי 'כמשחל בניתא מחלבא' (ברכות ת.). ובלשון עברי משיתהו, לשון 'הסירותיו', כמו: "לא ימיש" (שמות יג כב), "לא משו" (במדבר יד מד), כף חברו מנחם, ואני אומר שאינו ממחברת 'מש' ו'ימוש', אלא מגזרת משה ולשון הוצאה הוא, וכן: "ימשני ממים רבים" (שמואל-ב כב יז. תהלים יח יז), שאלו היה ממחברת 'מש', לא יתכן לומר "משיתהו", אלא 'המישותיהו', כאשר יאמר מן 'קם' – 'הקימותי', ומן 'שב' – 'השיבותי', ומן 'בא' – 'הביאותי', או 'משיתהו', כמו: "ומשתי את עון הארץ" (זכריה ג ט). אבל 'משיתי' אינו אלא מגזרת תיבה שפעל שלה מיסד בה"א בסוף התיבה, כגון: 'משה' 'בנה' 'עשה' 'צנה' 'פנה', כשיבא לומר בהם פעלתי, תבא היו"ד במקום ה"א, כמו: 'עשיתי' 'בניתי' 'פניתי' 'צויתי':